

Posudek školitele na bakalářskou práci Gabriely Habartové *Tajní spolupracovníci a jejich Bezpečnost*. Praha, FHS UK 2013, 58 stran

Tématem posuzované bakalářské práce se stalo téma značně citlivé a velmi často diskutované ve veřejném diskurzu a především v masmédiích. Tato místy až bouřlivá diskuse přerůstající v „agentománii“ byla v posledních letech bohužel často vedena s množstvím emocí a mnohdy více ideologicky než odborně a navíc bez dostatečného nadhledu a míry objektivity. I přes pětiletou existenci (rádoby) specializovaného Ústavu pro studium totalitních režimů spravujícího fondy resortních archiválií bezpečnostních složek totiž fundovaných prací o dějinách tajných služeb v éře socialistické diktatury v poslední době příliš nepřibýlo. I proto je třeba každou seriózní snahu o zpracování vztahu Státní bezpečnosti (dále StB) a jejich „agentů“ přivítat a ocenit, byť se třeba bude jednat o příspěvek velmi dílčí. Autorka se podle vlastních slov na základě shlednutí jednoho z dokumentárních děl rozhodla přispět svou symbolickou „troškou do mlýna“ zaměřením na jistý regionální a individuální aspekt, byť je formát bakalářské práce pro učinění hlubších závěrů samozřejmě značně omezený.

Z metodologického hlediska autorka využívá standardní historickou analýzu pramenů. Jedná se v první řadě o soubory dobových směrnic StB pro řízení a spolupráci a dále pak vybraných agenturních svazků vztahujících se k opavskému sub-regionu, vše z proveniencí Archivu bezpečnostních složek. Doplnkovým pramenem jsou pak elektronické zdroje. Pro získání přehledu o tématu a pro případnou kontextualizaci autorka využívá odborné literatury. Jedná se o přehledovou literaturu o problematice soudobých českých a československých dějin, jejíž výčet by mohl být určitě bohatší (zejména by bylo možné doplnit nejnovější tituly – např. od Karla Kaplana, M. Otáhalá, P. Houdu a J. Rataje apod.). Dále pak se jedná o práce specializované na problematiku StB, jejího místa v rámci předlistopadového mocenského aparátu (zde je výčet o poznání solidnější, byť by bylo možné doplnit některé dílčí studie z časopisu *Paměť a dějiny* a sborníku *Securitas imperii*) a též některých monografických prací, které se dotýkají tématu spolupráce nejrůznějších dějinných aktérů s StB. Zde by bylo možné autorce pro inspiraci doporučit ještě tituly kolektivu *Náměstí Krasnoarmějců 2* či M. Vaněk *Byl to jenom rock'n'roll*, kde se určité pasáže zmiňované problematiky spolupráce dotýkají.

Práce disponuje relativně jednoduchou strukturou: v první části je na základě analýzy směrnic charakterizována agenturní síť, typy spolupracovníků a fungování jejich spolupráce s řídicími orgány StB, část druhá pak analyzuje dva příklady spolupráce spojených s Opavskem a to na základě analýzy dvou agenturních spisů. Zvolená struktura je podle mého soudu promyšlená, přehledná a především funkční, neboť do značné míry splňuje svůj základní cíl, tj. napomoci objasnění vztahu mezi StB a jejími tajnými spolupracovníky z řad čs. občanů. Ačkoliv by oběma analyticko-interpretacím částem prospěla vyšší míra kontextualizace za pomoci literatury (byť např. jen ve formě poznámek pod čarou), případně využití komparace s dalšími prameny, nabyl jsem dojmu, že autorka svůj cíl v základních rysech splnila. Narozdíl od řady dalších prací na toto téma (včetně prací některých, kteří jsou považováni za experty na problematiku StB) se vyvarovala „podlehnutí“ řeči těchto specifických pramenů a dokázala se k nim naopak postavit nezáujatě, se zdravou dávkou kritiky a přitom objektivně. I když jsou její závěry značně dílčí a jaksí „nedovyřčené“, právě poukaz na mnohovrstevnatý a leckdy komplikovaný obousměrný vztah StB a jejich spolupracovníků je slibným závěrem do budoucna. V této souvislosti bych chtěl autorce položit následující otázky do diskuze: zdali by bylo možné zapátrat i po řídicích orgánech dvou zmiňovaných spolupracovníků, zdali zvažovala či zvažuje oslovení obou dotyčných pro

vyjádření (např. ve formě orálně historického rozhovoru) a jaké jsou vůbec další perspektivy bádání nad tématem?

Po formální stránce je práce vzhledem k formátu sepsána na velmi obстойné úrovni a místy dokáže i zdánlivě neatraktivní témata podat velmi čtivou formou, což nebývá u tohoto tématu zvykem a naopak zaslouží velké uznání.

I přes uvedené nedostatky a provizorní závěry se jedná o relativně zdařilý příspěvek poskytující vzhled do problematiky tajných služeb a dějin společnosti v naší nedávné minulosti a vřele doporučuji autorce v načatém tématu pokračovat. Práci doporučuji k obhajobě a v případě úspěšné ústní obhajoby doporučuji hodnocení 2 (velmi dobře).

V Praze 1. 6. 2013

PhDr. Pavel Mücke, Ph.D.